

Клейшмидт Юрій Валерійович,
здобувач Навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України,
м. Харків
ORCID 0000-0003-4706-6042

УДК 35.077.06

doi: 10.34213/tp.19.04.17

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТУПУ ДО ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПУБЛІЧНИХ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ

Наведено результати експертного дослідження основних проблем державного регулювання доступу до електронних інформаційних ресурсів публічних закладів культури. Названо основні пріоритети державного регулювання в цій сфері на основі результатів експертного опитування. Комплексне вирішення цієї проблеми можливе шляхом розроблення державної стратегії розбудови доступу до електронних інформаційних ресурсів в сфері освіти, науки та культури, створених за рахунок коштів Державного бюджету.

Ключові слова: державне регулювання, заклади культури, електронні ресурси, інформаційне ембарго, комерційна цінність.

Постановка проблеми. Інформаційно-комунікативні технології переорієнтували увагу в державному секторі на використання електронних інформаційних ресурсів, створили умови для координації діяльності публічних органів влади. Разом із тим це суттєво розширило функції та завдання з інформаційного супроводу установ та організацій, що входять до сфери публічних фінансів. Зростання ролі електронних ресурсів та створення системи різнорівневого доступу до них сприяє підвищенню якості наукової, освітньої та культурної діяльності та зростанню інтелектуального і духовного потенціалу суспільства в цілому.

Слід зазначити, що питання створення, використання та збереження культурних цінностей мають першочергове значення для морально-естетичного виховання населення.

Доступ до культурної спадщини є одним із визначальних чинників духовного розвитку нації. Збереження і примноження культурних надбань сприяє утвердженню духовних та моральних ідеалів суспільства, втіленню гуманістичних ідей та загально визнаних людських цінностей.

Незалежно від рівня реалізації заходів із забезпечення доступу до культурного надбання об'єктом уваги щодо функціонування відповідної системи є можливість для громадян частково задовольняти культурні потреби, використовуючи засоби мережі Інтернет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зростання інтересу до актуальних проблем управління розвитком культури та використання інформаційних технологій як в українській, так і в зарубіжній науці сприяла переорієнтація потреб суспільства. Дослідженню цієї проблематики присвячено праці таких авторів, як Г. Атаманчук, І. Бачило, А. Березовець, Ю. Битяк, А. Дегтяр, В. Іванов, В. Карпенко, О. Крюков, І. Лопушинський, В. Малиновський, О. Серенок, О. Соснін, В. Цимбалюк, С. Чукут, М. Швець, А. Шиманський, О. Ющик та ін.

В останні роки з'явилися дисертаційні дослідження Е. Облякімова, О. Баранова, О. Заяць, К. Маштак, А. Олексюк, О. Омельчук, О. Синячов із державного регулювання доступу громадян до публічної інформації.

© Клейшмидт Ю. В., 2019

Постановка завдання. Метою цієї публікації є з'ясування експертної думки щодо рівня відповідності доступу до вебресурсів публічних інституцій до сучасних потреб суспільства та опрацювання пропозицій з удосконалення практики використання механізмів державного регулювання електронних інформаційних ресурсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання збереження, примноження та інтенсивного використання культурних цінностей для морально-естетичного виховання населення посідають особливе місце серед державних інтересів.

Для визначення сутності поняття “публічні заклади культури” слід звернутися до ст. 1 Закону України “Про культуру”, де визначено мережу закладів культури як комплекс підприємств, установ, організацій і закладів культури державної та комунальної форм власності, діяльність яких спрямовано на створення умов для забезпечення розвитку творчості людини, збирання, зберігання, використання й поширення інформації про матеріальні та духовні культурні цінності, наукові розробки, а також на забезпечення цілісності культурного простору України, доступності національного культурного надбання, дотримання прав громадян у сфері культури [2].

Під електронними інформаційними ресурсами доцільно розуміти відображену та задокументовану в електронному вигляді інформацію, необхідність захисту якої визначено законодавством. Хоча це визначення, що міститься в Постанові Кабінету Міністрів України від 03.08.2005 р. № 688 “Про затвердження Положення про Реєстр інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем органів виконавчої влади, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління”, потребує деяких уточнень, проте для цілей опитування його може бути використано [1].

Для окреслення питань регулювання доступу до електронних інформаційних ресурсів публічних закладів культури за допомогою методу CAWI (вебопитування) у травні 2019 р. було проведено експертне опитування.

В експертному дослідженні взяли участь 48 осіб (кількість повних інтерв'ю); максимальна похибка вимірювання становить +/- 1,4 % (із рівнем довіри 95 %).

Результати експертного опитування було зважено за статтю та віком. Усі експерти мали вищу освіту та переважно проживали в містах із чисельністю населення 100 тис. осіб та вище.

Структура вибірки за статтю є такою: жінки – 51,9 %, чоловіки – 48,1 %. Структуру вибірки за віком наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл експертів за віком

Вік, роки	18–24	25–34	35–44	45–54	55+
Частка, %	22,1	31,1	21,0	13,5	12,3

Більшість експертів заявляють, що відвідують принаймні кілька вебсайтів закладів культури раз на рік (66 %), а 21 % каже, що вони відвідують такі сайти кілька разів на місяць.

Вебсайти публічних закладів культури найчастіше відвідують молоді особи – 31 % відповідей, а найменшою в цій категорії є частка чоловіків віком від 55 років (табл. 2).

Таблиця 2

“З якою періодичністю відвідуєте вебсторінки публічних інституцій культури, таких як бібліотека, музей, театр, філармонія, будинок культури, історичне місце, архів тощо?”

	Загалом, %	Чоловіки, %	Жінки, %	За віком експертів, %				
				18–24	25–34	35–44	45–54	55+
Декілька разів на місяць	21	25	17	31	18	21	19	16
Декілька разів на рік	45	45	45	46	45	45	42	47
Раз на рік або рідше	24	22	27	18	28	24	27	24
Ніколи	9	9	10	5	9	10	12	13

Найпоширеніші причини невідвідування вебсайтів публічних закладів культури – брак часу та інтересу. Такі причини, як недостатня кількість контенту, незручне обслуговування вебсайту чи використання вебсайтів публічних закладів культури, не відіграють важливої ролі (табл. 3).

Таблиця 3

“Чому не відвідуєте вебсторінок публічних інституцій культури?”

	Загалом, %	Чоловіки, %	Жінки, %	За віком експертів, %				
				18–24	25–34	35–44	45–54	55+
Брак часу	46	49	43	43	45	50	51	42
Культура не є предметом мого інтересу	38	35	41	42	38	36	36	40
Зміст інформації є недостатнім	12	12	12	17	11	9	12	11
Вебсторінки не є зручними	9	6	11	13	10	6	4	12
Користуюся вебсторінками не публічних закладів культури	7	6	7	5	8	7	4	8
Інше	2	3	2	3	2	2	4	3

Найчастіше респонденти (29 %) зазначили відсутність сайтів історичних місць в Інтернеті, наприклад замок, палац чи садиба (табл. 4). Кожен четвертий опитаний користувач Інтернету вказав на відсутність в Інтернеті доступу до вебсайтів архівів, майже кожен п'ятий – публічної бібліотеки, і майже кожен шостий – будинку культури. Майже всі експерти із зазначенням відповіді “інші” заявляють, що не шукали такого типу сторінок або не потрапляли до згаданої ситуації.

Основна мета відвідування вебсайтів публічних культурних установ – отримати практичну інформацію про культурні заходи (70 % відповідей) та придбання квитків (57 %). Відвідування, щоб висловити власну думку, менш популярні (табл. 5).

Таблиця 4

“З відсутністю вебресурсів якого з перелічених публічних закладів культури Ви нещодавно мали справу (не стосується прикладів, коли вебсторінка існувала, але не було до неї доступу)?”

	Загалом, %	Чоловіки, %	Жінки, %	За віком експертів, %				
				18-24	25-34	35-44	45-54	55+
Історичний об'єкт (замок, палац, садиба тощо)	29	27	31	30	29	27	28	31
Архів	24	25	23	23	22	25	27	26
Публічна бібліотека	19	19	20	22	19	18	16	19
Інше	18	20	15	18	19	17	19	12
Будинок культури	16	15	18	15	19	15	17	13
Музей	10	7	12	8	11	12	7	8
Театр	7	5	10	7	9	7	7	6
Опера/філармонія	6	6	7	7	7	6	5	6

Таблиця 5

“З якою метою відвідували вебресурси публічних закладів культури?”

	Загалом, %	Чоловіки, %	Жінки, %	За віком експертів, %				
				18-24	25-34	35-44	45-54	55+
Отримання практичної інформації про культурні заходи	70	74	65	70	70	69	76	66
Резервування або купівля квитків	57	61	53	62	57	59	56	47
Розширення знань у сфері культури	42	41	42	35	39	43	46	58
Використання (перегляд, прослуховування, скачування) творів у сфері культури	38	38	37	41	37	39	34	34
Надання власної думки	11	10	12	13	13	11	8	6
Інше	1	1	0	1	0	1	1	0

Більшість опитаних висловлюють інтерес до використання цифрових версій культурних творів. Результати за віковим поділом суттєво не відрізняються від середнього. Понад 70 % респондентів виявляють інтерес до використання цифрових версій культурних творів (табл. 6).

Таблиця 6

“Чи були би Ви зацікавлені використовувати цифрові версії творів культури (книжки, фільми, фотографії), розміщені на вебресурсах для навчання, господарської діяльності або на власному блозі?”

	Загалом, %	Чоловіки, %	Жінки, %	За віком експертів, %				
				18-24	25-34	35-44	45-54	55+
Так	73	73	73	75	72	71	73	73
Ні	2	27	27	25	28	29	27	27

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Проблема належного доступу до електронних інформаційних ресурсів публічних закладів культури є частиною більшої проблеми, пов'язаної з доступом до електронних ресурсів, створених також у сфері освіти та науки. Тому з метою забезпечення надання громадянам доступу до електронних інформаційних ресурсів публічних закладів культури слід розробити стратегію розбудови доступу до електронних інформаційних ресурсів у сфері освіти, науки та культури, створених за публічний кошт. Є доцільним створення універсальних шаблонів вебсайтів публічних закладів культури для їхнього якісного наповнення відповідними закладами або їхніми мережами. Результати опитування також дають підстави для застосування публічними закладами культури інформаційного ембарго у випадку ресурсів, що мають високу комерційну вартість. Також є доцільним запровадження оплати за комерційне використання ресурсів.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про Реєстр інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем органів виконавчої влади, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління : Постанова КМУ від 03.08.2005 р. № 688. *Офіц. вісн. України*. 2005. № 31, т. 2. Ст. 1869.
2. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 р. № 2778-VI. *ВВР України*. 2011. № 24. Ст. 168.

References

1. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Reyestr informatsiynykh, telekomunikatsiynykh ta informatsiyno-telekomunikatsiynykh system orhaniv vykonavchoyi vlady, a takozh pidpryyemstv, ustanov i orhanizatsiy, shcho nalezhzat do sfery yikh upravlinnya: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03.08.2005 r. № 688. (2005). *Ofitsiynyy visnyk Ukrainy*, 31, vol. 2, art. 1869.
2. Pro kulturu: Zakonu Ukrainy vid 14.12.2010 r. № 2778-VI. (2011). *VVP Ukrainy*, 24, art.168.

*Kleyshmidt Yu.V., Postgraduate Student of Educational, Research and Productive Center of the National University of Civil Protection of Ukraine, Khakiv
ORCID 0000-0003-4706-6042*

STATE REGULATION OF ACCESS TO ELECTRONIC INFORMATION RESOURCES OF PUBLIC CULTURAL INSTITUTIONS

The results of the expert study of the main problems of state regulation of access to electronic information resources of public cultural institutions are presented. The main priorities of state regulation in this field based on the results of the expert survey are: limited access to web resources, commercial value, high interest in using digital versions of cultural heritage (books, films, photos) placed on web resources for training, business or on own blog. The main purpose of visiting public cultural institutions' websites is to obtain practical information on cultural events (70% of responses) and purchase of tickets (57%). Visits to express your opinion are less popular. A comprehensive solution to this problem is possible by developing a state strategy for building access to electronic information resources in the sphere of education, science and culture, created at the expense of the State budget. It is advisable to create universal templates for websites of public cultural institutions for quality filling of relevant institutions or their networks. The results of the survey also give grounds for introducing the public embargo in the case of resources with high commercial value. Payment for commercial use of resources is also advisable.

Key words: state regulation, cultural institutions, electronic resources, information embargo, commercial value.

Надійшла до редколегії 20.11.2019 р.